

WYDARZENIA

Prof. Andrzej Zbierski honorowym obywatelem Gdańska

Z ogromną satysfakcją przyjęliśmy wiadomość o decyzji Rady Miasta przyznającej honorowe obywatelstwo Gdańska profesorowi Andrzejowi Zbierskiemu, dyrektorowi CMM w latach 1991-2001. Dokument nadający tytuł Honorowego Obywatela Miasta Gdańska wręczony został 9 września, w trakcie uroczystej sesji Rady Miasta w Dworze Artusa. W laudacji podkreślono realizowane przez profesora Zbierskiego wartości, które poznaliśmy w trakcie kierowania przez Niego naszą instytucją: porozumienie, służba i solidarność społeczna. W uroczystości wzięła udział delegacja CMM, z przewodniczącym Rady Muzeum prof. Bolesławem Mazurkiewiczem i prezesem Towarzystwa Przyjaciół CMM dr. Fryderykiem Tomalą oraz przedstawicielami załogi. Z całego serca dołączamy się do złożonych wówczas gratulacji.

Podniosła uroczystość w Dworze Artusa. Fot. Bernadeta Galus

Przewodniczący Rady Miasta Bogdan Oleszek wręcza prof. Andrzejowi Zbierskiemu dokument nadania tytułu Honorowego Obywatela Miasta Gdańska: „za tworzenie gdańskiego społeczeństwa obywatelskiego oraz wybitne osiągnięcia naukowe”. Fot. Bernadeta Galus

Tablice 21 postulatów w Warszawie

Z okazji 31. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych w warszawskiej galerii Kordegarda, przy współdziałaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Centrum Kultury i Europejskiego Centrum Solidarności, w dniach 31 sierpnia – 4 września została zorganizowana wystawa pt. „21 x TAK”. Na ekspozycji, którą uroczystie otworzył prezydent Bronisław Komorowski, główną atrakcją, obok pamiątkowych fotografii z sierpnia 1980 roku, była prezentacja Tablic 21 postulatów, ze zbiorów Działu Dokumentacji Naukowej CMM. Prezydent, otwierając wystawę, powiedział: „Te wspaniałe tablice są ważną pamiątką dla całej Polski. Warto je obejrzeć i warto je przeżyć”.

Przypomnijmy, że zabytek ten powstał w okresie strajków robotniczych 1980 roku w Stoczni Gdańskiej, gdzie na dwóch płytach ze sklejki traserskiej, działacze Ruchu Młodej Polski – Maciej Grzywaczewski i Arkadiusz Rybicki, spisali ołówkiem traserskim i czerwoną farbą olejną 21 postulatów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. Postulaty te zostały sformułowane wcześniej przez Andrzeja i Joannę Gwiazdów oraz Bogdana Lisa, a ostatecznie zredagowane przez Bogdana Borusewicza. Po zakończeniu strajku tablice trafiły do siedziby Solidarności w Gdańsku, skąd zostały przekazane do naszego Muzeum na wystawę poświęconą pierwszej rocznicy Sierpnia '80. Po ogłoszeniu stanu wojennego pracownicy CMM zabezpieczyli oryginalne tablice, które następnie znalazły schronienie w prywatnym domu Wiesława Urbańskiego, konserwatora zabytków w CMM. W wolnej Polsce tablice ponownie znalazły się w naszym Muzeum. O dużym znaczeniu tego zabytku świadczy, że w 2003 roku został on wpisany na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego UNESCO „Pamięć Świata”, jako jeden z najważniejszych dokumentów XX wieku.

Prezydent RP Bronisław Komorowski otwiera wystawę „21xTAK” w warszawskiej Kordegardzie. W tle – Tablice 21 postulatów. Fot. Maciej Jakóbczyk/Archiwum ECS

Nowa Rada Muzeum

Rada Muzeum przy Centralnym Muzeum Morskim w Gdańsku, powołana zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na kadencję w latach 2011-2015, zainaugurowała swoją działalność. Wśród dwunastu powołanych członków Rady część zasiada w niej po raz kolejny – są to: Ewa Maria Różańska, prof. kpt. ż.w. Daniel Duda, prof. Marek Dzida, prof. Bolesław Mazurkiewicz, prof. Mieczysław Nurek, Julian Skelnik, dr Fryderyk Tomala i Władysław Zawistowski. Do znakomitego grona doradców dołączyli: dr kpt. ż.w. Andrzej Królikowski, kpt. ż.w. Stefan Krella, kmdr por. Jerzy Łubkowski i dr Janusz Marszałec. Na pierwszym spotkaniu, które odbyło się 28 września, członkowie Rady postanowili o powiększeniu jej składu o prezesa spółki „Okrętownictwo i żegluga”, Grzegorza Landowskiego.

Rada Muzeum na lata 2011-2015 w trakcie pierwszego spotkania z dyrekcją CMM. Fot. Bernadeta Galus

W Gdyni o przyszłości Bałtyku

Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni była gospodarzem II edycji Powszechnego Zjazdu Ekonomistów, Prawników, Menedżerów i Historyków Morskich, który odbył się 20 września. Tegoroczny Zjazd miał charakter międzynarodowy i zorganizowany został w ramach projektu *Generation BALT*, realizowanego wspólnie z uczelniami i instytucjami naukowymi z Niemiec, Szwecji, Litwy, Polski i Rosji. W spotkaniu uczestniczyło ponad 200 osób, a CMM reprezentowała Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych, która przedstawiła referat zatytułowany „Eksploracja miejsc historii morskiej – ochrona morskiego dziedzictwa kulturowego”.

INWESTYCJE

Ośrodek Kultury Morskiej

Budowa Ośrodka Kultury Morskiej zbliża się do końca. Wnętrza budynku przybierają swój ostateczny wygląd – trwa układanie posadzek kamiennych oraz podłóg drewnianych, a w pomieszczeniach technicznych kładziona jest żywica epoksydowa. Montowane są windy oraz kładki stanowiące element klatki schodowej znajdującej się w holu głównym budynku. Szybko posuwają się prace związane z okładziną elewacyjną – warto przy tym dodać, że zastosowana przez wykonawcę cegła zbiera pochwały. Jednocześnie z pracami wykończeniowymi w budynku trwają działania związane z aranżacją i wyposażeniem wnętrza. Laboratoria Działu Konserwacji Muzealiów zostały już wyposażone w specjalistyczne meble oraz odpowiednią aparaturę naukowo-badawczą, która będzie wykorzystana w prowadzeniu procesów konserwatorskich, przygotowany jest też montaż liofilizatora (urządzenia do konserwacji zabytków metodą wymrażania). Dział Edukacji intensywnie współpracuje z firmą Mega z Oleśnicy przy realizacji wystawy interaktywnej. Zaawansowane są również prace związane z drugą stałą wystawą – „Łodzie ludów świata”.

OKM – stan na 30 września. Fot. Bernadeta Galus

Nowe oblicze ul. Ołowianka

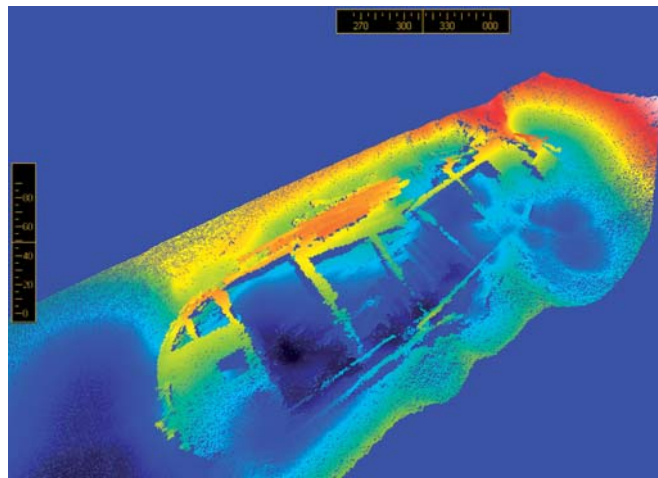
Wizualizacja ul. Ołowianka po zrealizowaniu projektu – z dokumentacji Zarządu Dróg i Zieleni w Gdańsku

W sierpniu rozpoczęła się realizacja inwestycji Zarządu Dróg i Zieleni w Gdańsku – rozbudowa ul. Ołowianka w bezpośrednim sąsiedztwie głównej siedziby CMM. Projekt zakłada wykonanie nowej nawierzchni jezdni i miejsc postojowych, ułożenie chodnika oraz wyłożenie kostką granitową placu w kierunku kanału Na Stępcie. Planuje się również wykonanie nowej kanalizacji deszczowej oraz oświetlenia ulicznego. Zadanie przewiduje budowę pochylni umożliwiającej dostęp do nabrzeża osobom niepełnosprawnym. Prace potrwają do maja przyszłego roku.

ARCHEOLOGIA PODWODNA

Wrak z Martwej Wisły

Od sierpnia ekipa badawcza CMM, współdziałając z Towarzystwem Przyjaciół Centralnego Muzeum Morskiego, realizuje ratownicze podwodne badania archeologiczne na wraku zalegającym w dnie Martwej Wisły w rejonie Stogów. Prace odbywają się na zlecenie Urzędu Morskiego, w miejscu planowanego pogłębienia toru wodnego. Odsłonięto pozostałości kadłuba dobrze zachowanej jednostki o poszyciu zakładkowym, o wymiarach 23 m długości i 7 m szerokości – najprawdopodobniej żaglowca typu bordyna, zbudowanego ok. 1730 roku. Spoczywa on pod wodą, na lewej burcie, głęboko, do 4 metrów w nawarstwieniach dna koryta Martwej Wisły. W dobrym stanie przetrwały m.in. pozostałości półpokładu dziobowego, na którym zamocowana była belka tworząca poziomy element windy kotwicznej. Belka ta została wydobyta i przekazana do Pracowni Konserwacji CMM w Tczewie. Ze względu na dużą ilość piasku, który należy usunąć w celu odsłonięcia całego wnętrza, prace na wraku potrwają co najmniej do połowy października.

Zalegający w dnie Martwej Wisły wrak na obrazie z sondy wielowiązkowej – dobrze widoczny kształt dziobu, silne przechylenie na lewą burtę i oczyszczone z piasku ładownię

Wydobyty element windy kotwicznej. Fot. Waldemar Ossowski

Spotkanie UCHA

W stolicy Norwegii w dniach 13-16 września odbyło się spotkanie grupy roboczej Underwater Cultural Heritage (UCHA), w której pracach uczestniczy kierownik Działu Badań Podwodnych Iwona Pomian. Zadaniem grupy jest wymiana doświadczeń w zakresie zarządzania podwodnym dziedzictwem kulturowym poszczególnych krajów bałtyckich. W trakcie pobytu w Norweskim Muzeum Morskim w Oslo przedstawicielka CMM odwiedziła pracownię dokumentacji cyfrowej zabytków archeologicznych, gdzie stosuje się urządzenia podobne do tych, w jakie zaplanowano wyposażać Ośrodek Kultury Morskiej. Omówione zostały możliwości współpracy w zakresie stosowania technik cyfrowych w dokumentacji archeologicznej.

O zarządzaniu podwodnym dziedzictwem

Chorwacki Zadar gościł w dniach 28 września – 2 października międzynarodową konferencję pod patronatem UNESCO „Managing of Underwater Cultural Heritage”. Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych CMM, zaprezentowała na niej referat „Od projektu Rutilus do MACHU. Doświadczenia w tworzeniu systemu zarządzania podwodnym dziedzictwem kulturowym w Polsce”. Podczas konferencji odbyło się spotkanie sekcji do spraw archeologii podwodnej Europejskiego Konsylium Archeologicznego (EAC), którego nasza koleżanka jest sekretarzem. Spotkanie dotyczyło m.in. kwestii akredytacji przy Komitecie UNESCO w zakresie realizacji zadań Międzynarodowej Konwencji o Ochronie Podwodnego Dziedzictwa Archeologicznego, podpisanej w Paryżu w 2001 r.

NASZE ODDZIAŁY

Planowane prace na „Sołdku”

Dzięki przyznaniu przez MKiDN dodatkowych środków finansowych z rezerwy celowej możliwe będzie przeprowadzenie w tym roku II etapu konserwacji statku-muzeum „Sołdek”. Prace obejmą skrajnik dziobowy (gdzie przewidywana jest wymiana średników wszystkich wręgów, wraz z węzłówkami łączącymi wręgi z dennikami i pokładnikami, wymiana pokładników pokładu głównego, naprawa międzywręgów oraz naprawa poszycia grodzi zderzeniowej, a także zakonserwowanie i malowanie z zewnątrz i od wewnątrz), ładownię nr 1 (tu konieczna jest naprawa owręza poszycia burtowego, a następnie zakonserwowanie i pomalowanie wszystkich powierzchni konstrukcji stalowej) oraz pokrywy lukowe ładowni nr 4. Obecnie przygotowany jest przetarg na wykonanie tych prac.

„Trójka” na „Darze Pomorza”

Przez dwa dni w trakcie zlotu żaglowców The Culture 2011 Tall Ships Regatta w Gdyni, z pokładu „Daru Pomorza” nadawała radiowa Trójka. 2 września, tuż po dziewiętnastej, ruszyła Lista Przebojów Programu Trzeciego – Marek Niedźwiecki, stojąc w otoczeniu słuchaczy przy trapie „Daru Pomorza”, poprowadził „poczekalnię” Listy, a od 20:00 audycja nadawana była już z pokładu rufowego. W jej trakcie licznie zgromadzeni przy burcie statku-muzeum słuchacze mogli przesyłać w eter pozdrowienia. Dla porządku dodajmy, że było to 1544 notowanie, a na pierwszym miejscu znalazła się piosenka *The Adventures of Rain Dance Maggie* zespołu Red Hot Chili Peppers. W sobotę ekipa Trójki zajęła stanowisko na pokładzie głównym, tuż przy kuchni. Najpierw Marek Niedźwiecki poprowadził audycję „Markomania”, a od południa Agnieszka Szydłowska „Radiowy Dom Kultury”. Wśród licznych gości Trójki był prezydent Gdyni Wojciech Szczurek oraz kapitan statku-muzeum „Dar Pomorza” Jan Sokołowski, z którym wywiad przeprowadził Michał Nogaś. Kolejny członek ekipy radiowej, Ernest Zozuń, podjął wyzwanie stające niegdyś przed kandydatami do Szkoły Morskiej i wspiął się – pod czujnym okiem załogi i z zapewnieniem bezpieczeństwa – na marsa grotmasztu.

Jeden z gości Marka Niedźwieckiego na pokładzie „Daru Pomorza” – prezydent Gdyni Wojciech Szczurek. Fot. Marek Twardowski

ORP WICHER – obrońca Helu

Od 27 sierpnia do 30 października na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza” oglądać można wystawę poświęconą legendarnemu polskiemu niszczycielowi ORP WICHER, który jako jedyny okręt tej klasy pozostał na Bałtyku w przeddzień wybuchu II wojny światowej. 3 września 1939 roku walczył w obronie Helu z niemieckimi niszczycielami, ale zatonął jeszcze tego samego dnia, trafiony bombami lotniczymi. Podczas wojny wrak okrętu został przeholowany poza port, na wody Zatoki Gdańskiej. Po wojnie służył marynarce i lotnictwu za cel podczas ćwiczeń. Pozostałości okrętu wciąż znajdują się pod wodą w pobliżu portu wojennego w Helu i bywają celem wypraw pletwonurków. Wystawa, składająca się z 18 plansz, na których zgromadzono blisko 100 fotografii, prezentuje dzieje WICHRA od momentu jego powstania do 1939 roku, przedstawia okręty, z jakimi Polska Marynarka Wojenna przystąpiła do wojny, a także obrazuje przebieg obrony Helu we wrześniu 1939 roku.

Wystawa stała w Muzeum Wisły

Nie ustają prace nad pierwszą częścią nowej ekspozycji stałej w Muzeum Wisły w Tczewie – „Wisła w dziejach Polski”. Wykonano i umocowano niemal wszystkie reprodukcje ilustracji, część zabytków umieszczono w gablotach, oszkolono i uruchomiono wszystkie makiety, zdecydowano o ostatecznym rozmieszczeniu łodzi, przygotowano projekty banerów informacyjnych z tytułami poszczególnych stanowisk. Ponadto redagowano podpisy do ilustracji oraz przygotowano scenariusze prezentacji multimedialnych. W pracach tych uczestniczyły spore grono pracowników CMM, zarówno z pionu administracyjnego, jak i merytorycznego, którzy – oprócz wkładu pracy – przyczyniają się do powstania ekspozycji swoją pomysłowością i zaangażowaniem. Realizację wystawy bardzo ułatwiło przyznanie przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego specjalnej dotacji, z której zostanie sfinansowany m.in. zakup sprzętu elektronicznego.

Prace nad wystawą w Muzeum Wisły. Fot. Jadwiga Klim

„Powrót do przyszłości”

Od 9 września w Muzeum Rybołówstwa w Helu oglądać można wystawę przygotowaną przez Koalicję OCEAN 2012, zatytułowaną „Powrót do przyszłości”. Na ekspozycji skonfrontowane zostały archiwalne fotografie dokumentujące połowy na Morzu Bałtyckim i zdjęcia wykonane w tym roku w polskich portach przez znanego amerykańskiego fotografa Coreya Arnolda. Poprzez porównanie przeszłości (obfite połowy bogate w różnorodne gatunki ryb, okazy dużych rozmiarów itp.) i obecnej sytuacji w sektorze rybołówstwa (ubogie połowy ryb niewielkich rozmiarów) koalicja OCEAN 2012 pragnie zwrócić uwagę Polaków na bardzo poważny, niezwykle aktualny problem przełowienia ryb w wodach Unii Europejskiej. Wystawa, oryginalnie przygotowana z okazji Europejskiego Tygodnia Ryb i eksponowana w Ratuszu Miasta Stołecznego Warszawy, jest jednocześnie apelem o reformę Wspólnej Polityki Rybołówstwa, prowadzącej do przywrócenia bogactwa morskich zasobów ryb. Wystawa czynna będzie do połowy marca 2012 r.

CMM w Internecie

W lipcu rozstrzygnięto pierwszy nabór w ramach Wieloletniego Programu Rządowego „Kultura+”, priorytet – Digitalizacja, którego zasadniczym celem jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury poprzez tworzenie i udostępnianie cyfrowych zasobów dziedzictwa narodowego w sieci Internet. Projekt „Centralne Muzeum Morskie – Cyfrowe Muzeum Morskie” otrzymał 77,8 punktów i znalazł się na 10. miejscu spośród 40 instytucji kultury, w tym 13 muzeów. W ostatnim tygodniu września CMM przesłało do Warszawy zaktualizowany wniosek i po podpisaniu umowy rozpoczęło realizację trzech zasadniczych działań: rozbudowa infrastruktury przez zakup i wdrożenie bazy danych do ewidencjonowania i zarządzania zbiorami muzealnymi, utworzenie nowej strony internetowej z katalogiem zbiorów *on-line* oraz opracowanie we współpracy z Politechniką Gdańską metodyki pracy ramieniem do digitalizacji 3D. Projekt będzie realizowany od października 2011 do końca września 2012 roku.

NOWE EKSPONATY

Norweska *faering* w CMM

Nadmorski region wokół Bergen w południowo-zachodniej Norwegii to labirynt wysp i fiordów, z których największym jest Hardangerfjord. Przez stulecia w życiu tamtejszych mieszkańców duże znaczenie miały szybkie i lekkie łodzie *faering*. Używano ich w rybołówstwie, do transportu towarów, płodów rolnych, zwierząt, do wypraw do miasta lub kościoła, a od XIX w. zaczęto stosować je do celów rekreacyjno-sportowych. Ich funkcja robocza zanikła i w latach 1970. ta tradycja szkutnicza była bliska przerwania. Dzięki specjalnemu programowi szkoleń ostatni szkutnicy mieli możliwość przekazania swojej wiedzy kolejnej generacji, a łódź stała się symbolem narodowym Norwegów. Reprezentuje skandynawską tradycję szkutniczą, wypracowaną w czasach wikingów. We wrześniu dotarła do CMM *faering* zakupiona od Hardanger og Voss Museum na potrzeby ekspozycji „Łodzie ludów świata”. Wykonana w 1997 r. na podstawie wzoru z 1880 r., wykazuje duże podobieństwo do pomocniczych łodzi z Gokstad z IX w. Jest to łódź typu czterowiosłowego (po dwie pary wiosł na burcie), z żaglem rozprzowym, wykonana w technice zakładkowej z drewna sosnowego (stępek i stawy z dębu), o długości ok. 560 cm i szerokości ok. 160 cm. W skład wyposażenia łodzi wchodzi: maszt z rozprzą, czworokątny żagiel rozprzowy, trójkątny fok, ster zawiasowy i cztery wiosła.

Model karaki w darze

Towarzystwo Przyjaciół CMM zakupiło 26 sierpnia model flamandzkiej karaki z drugiej połowy XV wieku, wykonany w skali 1:50 na podstawie grafiki z ok. 1475 roku nieznanego flamandzkiego autora i innych źródeł. Karaki były u schyłku XV wieku największymi statkami i to one służyły do wypraw oceanicznych w okresie wielkich odkryć geograficznych – karakami były na przykład „São Gabriel” Vasco da Gamy i „Santa Maria” Krzysztofa Kolumba. Jest to kolejny model, przekazany CMM w darze od szkodrych Przyjaciół, a eksponowany będzie na przygotowywanej stałej wystawie dotyczącej rozwoju budownictwa okrętowego w XV – XVIII wieku w Spichlerzach na Ołowiance.

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ CMM

Nowa atrakcja w Rozewiu

Zabytkowy zespół budynków wokół rozewskiej latarni morskiej, systematycznie rewitalizowany dzięki współpracy Urzędu Morskiego w Gdyni, właściciela obiektu i Towarzystwa Przyjaciół

CMM, które obsługuje ruch turystyczny w latarni Rozewie, wzbogacił się o kolejny udostępniony do zwiedzania obiekt. Po odnowieniu maszynowni z początku XX wieku, z zabytkową maszyną parową do pracy latarni i buczków przeciwmgłowych oraz wędzarni z piekarnią mieszczącą piec chlebowy, postanowiono wyremontować nieużywaną od lat stodołę i zaadaptować ją na potrzeby wystawienniczo-kulturalne (koncerty, warsztaty artystyczne itp.). Wymieniono konstrukcję dachu i położono nową dachówkę, wykonano izolację murów oraz oczyszczono i pomalowano ściany. Efekt prac zaprezentowano 5 sierpnia, kiedy to w obecności zaproszonych gości, członków Towarzystwa Przyjaciół CMM i licznie przybyłych turystów, budynek uroczystie udostępniono publiczności, inaugurując działalność Sali Wystawowej „Stodoła”. Tego dnia latarnię przyozdobiono flagami morskiego kodu sygnałowego, a na wyremontowanym budynku zawieszono symboliczną wstęgę, którą przecięli: prof. Witold Andruszkiewicz, podsekretarz stanu Ministerstwa Infrastruktury Anna Wypych-Namietko, szef służby cywilnej Kancelarii Prezesa RM Sławomir Brodziński, wicedyrektor CMM Maria Dyrka, prezes TP CMM Fryderyk Tomala, burmistrz Władysławowa Grażyna Cern, poseł na Sejm RP Jan Kulas, starosta pucki Wojciech Dettlaff i dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni Andrzej Królikowski. Pierwszą wystawą prezentowaną w nowym wnętrzu była ekspozycja akwareli Michała Adamczyka, o tematyce marynistycznej, zorganizowana przez Galerię Klucznik z Gdańska.

Rozewska Stodoła w oczekiwaniu na gości wernisażu. Fot. Apoloniusz Eyszejko

Dzień Latarni Morskich

Z okazji IX Międzynarodowego Dnia Latarni Morskich, który przypadł w tym roku 21 sierpnia, latarnie morskie w Stilo, Rozewiu, Helu i Krynicy Morskiej odwiedziło blisko 2500 turystów. Towarzystwo Przyjaciół CMM przygotowało w Rozewiu dodatkową atrakcję – koncert zespołu „Cztery Kolory”. Międzynarodowy Dzień Latarni Morskich obchodzony jest w trzecią niedzielę sierpnia dla upamiętnienia uchwalonej w tym dniu w 1789 r. przez Kongres Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej pierwszej ustawy o latarniach morskich.

Redaktorzy uhonorowani

Z okazji wydania 100. numeru „Wiadomości CMM” redaktorzy biuletynu – Anna Ciemińska i Paweł Makowski – otrzymali listy gratulacyjne i okolicznościowe nagrody od Towarzystwa Przyjaciół CMM. Wręczono je 18 sierpnia na spotkaniu Zarządu Towarzystwa. Wówczas też padła propozycja, by kolejne numery naszego miesięcznika miały, tak jak jubileuszowy, objętość 4 stron. Ze względu na urlopową przerwę i związane z nią spiętrzenie informacji, bieżący numer – zgodnie z sugestią naszych Przyjaciół – także jest czterostronicowy.